

TENTOONSTELLING Jan Goeljee in de Pieterskerk

Herinneringen aan een verdwenen stad

De stad die verandert: fotograaf Jan Goeljee legde in de negentiende eeuw de keuzes vast die Leiden een andere aanblik gaven. Een tentoonstelling van die oude, uitvergroete glasnegatieven is nu te zien in de Pieterskerk.

Laura Heerlien

Leiden ■ Naast de oude beelden van Goeljee, hangen foto's van Claudia Claas. Zij fotografeerde vanaf exact dezelfde locaties het straatbeeld van nu.

De fototentoonstelling 'Leiden, de Verdwenen Stad', is een eerste samenwerking tussen de Stichting Pieterskerk Leiden en Erfgoed Leiden en Omstreken. Erfgoed Leiden selecteerde uit de collectie Jan Goeljee foto's van bijna onherkenbare plekken in de stad. De uitvergroete glasnegatieven van Goeljee (1824-1905) zijn haarscherp en laten prachtige details zien van verdwenen locaties.

Fotograaf Jan Goeljee was een pionier in de fotografie in Leiden. Hij leerde zichzelf de fijne kneepjes van het vak. Goeljee maakte veel portretfoto's en werd zelfs hoffotograaf van prins Alexander (1851-1884). Hij zou ook een groot deel van zijn professionele leven wijden aan stadsfotografie.

Overall in de steden moesten grachten vervangen worden door wegen, toen de auto zijn intrede deed. Goeljee legde een stad vast die in rap tempo verdween. Soms deed hij dat in opdracht van het stadsbestuur, bijvoorbeeld het vastleggen van de af te breken de stadspoorten, soms uit eigen beweging.

Directeur Pieterskerk Fricke Hurkmans: „We zijn bezig met het verkrijgen van de museumstatus voor de Pieterskerk en dus ook met onze eigen collectie en tijdelijke tentoonstellingen. Nu wist ik dat de universiteit Leiden en Erfgoed Leiden in het bezit zijn van een enorme collectie prachtige objecten en documenten, maar een goede plek om al die mooie schatten tentoon te stellen hebben ze niet. Dus leek een samenwerking met de

Goeljee was een pionier in de fotografie in Leiden

Pieterskerk mij een ideale combinatie. Wij wilden graag een fototentoonstelling presenteren en in overleg met adjunct-directeur van Erfgoed Leiden, Cor de Graaf, is een selectie gemaakt uit het glasnegatieven-archief van Goeljee.”

Te zien is bijvoorbeeld de Haagbrug, met links een politiehuisje. „Als er vroeger wat aan de hand was, dan kon vanuit dat huisje de brandweer gebeld worden. Rechts op de oude foto zie je de brugwachterswoning. Op de nieuwe foto zie je dat de brug is verlengd,

Wandeling

Naast de fototentoonstelling in de Pieterskerk Leiden zijn er via de app Izi-travel twee stadswandelingen gemaakt die langs de door Goeljee gefotografeerde verdwenen plekken lopen. Hurkmans: 'De verbinding van de fysieke fototentoonstelling in ons monument naar een wandeling door de stad, is een geweldige aanvulling. Door historisch Leiden lopen is absoluut geen straf.'

de woning staat op de achtergrond.”

Ook een mooie: de foto van een kale vlakte bij het Steenschuur, nadat daar een boot met kruit was ontploft. Bij de buskruitramp vonden 151 mensen de dood, de hele woonwijk werd weggevaagd. Aan beide zijden was een gat ontstaan, grote en kleine ruïne genoemd. De kleine ruïne is later bebouwd met het Kamerlingh Onnes laboratorium, de grote

De tentoonstelling van foto's van Jan Goeljee is te zien in de Pieterskerk.

FOTO CLAUDIA CLAAS

ruïne is uiteindelijk het Van der Werfpark geworden.

Of neem het gezicht vanaf de Blauwpoortsbrug richting het Galgewater. Op de foto van Goeljee is een rij woningen te zien aan de Paardensteeg (nu de Prinsessekade). De Paardensteeg was erg smal, twee voertuigen konden elkaar niet passeren. Deze route werd in 1877 uitgekozen om een tramlijn aan te leggen, die twee jaar later werd geopend. Het bleek geen succesformule: er waren grote problemen met de doorstroming en er gebeurden vele ongelukken. Al in 1880 werd voorgesteld om de rij woningen te slopen, maar het zou tot 1907 duren tot het daadwerkelijk zo ver was.

De Haagbrug door Jan Goeljee.

De Haagbrug nu.

FOTO CLAUDIA CLAAS